Ajánlás az értékelési kritériumokra

A magyar nyelv és irodalom tantárgy értékelési kritériumai és szempontjai

Jelen dokumentum meghatározza a tanulók teljesítményének értékelési módját, eljárását és kritériumait a magyar nyelv és irodalom tantárgyból az V., VI., VII. és VIII. osztályban.

A tanulók értékelésének célja és alapelvei

Az értékelés a tanítási és tanulási folyamat szerves része, amely biztosítja az előírt tanulási eredmények és teljesítménystandardok folyamatos nyomon követését.

Az értékelés folyamatos pedagógiai tevékenység, amely pozitív hozzáállást alakít ki a tanulással és a tudással szemben, valamint ösztönzi a tanulási motivációt.

Az értékelés révén a tanuló képessé válik saját teljesítményének, és más tanulók teljesítményének objektív megítélésére, személyes célok kitűzésére a tanulási folyamat során, fejlődik értékrendszere, és biztosítottá válik az oktatási és nevelési rendszer általános elveinek tiszteletben tartása, az oktatási és nevelési rendszer alapjait szabályozó törvény rendelkezéseivel összhangban.

Az értékelés alapelvei:

- objektivitás az előre meghatározott kritériumok alapján;
- az értékelés relevanciája;
- változatos értékelési technikák és módszerek alkalmazása;
- méltányosság az értékelés során;
- rendszeresség és időszerűség az értékelésben;
- diszkriminációtól és bármilyen alapon történő megkülönböztetéstől mentes értékelés;
- az egyéni különbségek, szükségletek, életkor, a tanuló korábbi eredményei, valamint az értékelés aktuális körülményeinek figyelembevétele.

Formatív és szummatív értékelés

A tanulók fejlődésének, előrehaladásának és teljesítményének nyomon követése a tanév során formatív és szummatív értékeléssel történik.

Formatív értékelés

A formatív értékelés az előírt tanulási eredmények, teljesítménystandardok és a tantárgy keretében végzett tevékenység folyamatos nyomon követését és értékelését jelenti.

A formatív értékelés visszajelzést tartalmaz az előírt tanulási eredmények, teljesítménystandardok és a tanulói aktivitás eléréséről.

A formatív értékeléseket a tanár pedagógiai dokumentációjában és az elektronikus naplóban rögzíti. Ezek elsősorban a tanuló teljesítményének rendszeres követésére, tanulási módjára, önállóságának fokára, a tanulási folyamatban más tanulókkal való együttműködésére, valamint a tanuló fejlődésének nyomon követése szempontjából fontos egyéb adatokra vonatkoznak.

Szummatív vagy összegző rtékelés

A szummatív értékelés a tanuló teljesítményének értékelése egy tananyagegység végén vagy a félév végén.

A szummatív értékeléssel kapott osztályzatok fő szabály szerint számszerűek, és az elektronikus naplóban kerülnek rögzítésre.

Az értékelési kritériumokat azonos tantárgyon belül és/vagy rokon tantárgyak esetében a szakmai munkaközösség szintjén össze kell hangolni, és azokat a pedagógiai kollégiumon el kell fogadni.

Ugyanazon tantárgy értékelése egy iskolán belül azonos vagy összehasonlítható kritériumok és értékelési eszközök alapján történik.

A tanár köteles a tanulókat legkésőbb öt nappal a számonkérés előtt tájékoztatni azokról a tananyagtartalmakról, amelyek ellenőrzésre kerülnek.

Az értékelési ütemterv szerint naponta legfeljebb egy, tanítási héten pedig legfeljebb két számonkérés tervezhető.

Az írásbeli teljesítményellenőrzés osztályzatát az ellenőrzés napjától számított nyolc munkanapon belül be kell írni a naplóba, ellenkező esetben az írásbeli ellenőrzés érvénytelenné válik.

Ha egy osztály tanulóinak több mint fele elégtelen osztályzatot kap egy írásbeli teljesítményellenőrzésen, az írásbeli ellenőrzést érvényteleníteni kell azon tanuló esetében, aki elégtelen osztályzatot kapott.

Az írásbeli ellenőrzést egyszer meg lehet ismételni, és erre külön tanórán kerülhet sor, amennyiben a tanuló nem elégedett az eredményével.

Ha az írásbeli teljesítményellenőrzés után az osztály tanulóinak több mint fele elégtelen osztályzatot kap, az ellenőrzést meg kell ismételni azon tanulók számára, akik elégtelen osztályzatot kaptak, valamint azok számára is, akik nem elégedettek az osztályzatukkal.

Az érvénytelenített írásbeli ellenőrzés után, az ismételt ellenőrzés megszervezése előtt a tanár köteles felzárkóztató oktatást, illetve kiegészítő foglalkozást tartani.

A tanulónak és a szülőnek joga van az osztályzat indoklására, valamint betekintést kérhet a tanuló munkájába – írásbeli dolgozatokba, ellenőrző feladatokba, tudásteszekbe, gyakorlati munkák eredményeibe, prezentációkba stb. –, amelyek alapján az osztályzatot megállapították.

Írásbeli tudásellenőrzések

A tanév során a tanulóknak négy kötelező írásbeli dolgozatuk van, valamint a tanterv és program szerint ellenőrző feladatok.

A tanuló számára az írásbeli tudásellenőrzés során tilos tiltott eszközök használata – mobiltelefon, fülhallgató/fülbe rejtett eszköz, füzet, puskázásra szolgáló jegyzet, könyv –, valamint tilos a másolás.

Amennyiben a tanár az órán ilyen eszköz használatát észleli, a tanulóval szemben nevelési-fegyelmi eljárás indítható, amely a tanulói kötelességek súlyos megsértésének minősül.

Az írásbeli dolgozatok a tanulók írásbeli kifejezőkészségének ellenőrzésére szolgálnak, és a tanuló önálló munkáját feltételezik.

Ha a tanár megállapítja, hogy a tanuló részben vagy egészben más munkáját másolta le (plágium), úgy kell tekinteni, hogy a tanuló nem oldotta meg a feladatot, és elégtelen (1) osztályzatot kap.

A tanár köteles megjelölni azokat a forrásokat, ahonnan a munkát lemásolták – képernyőképpel, linkkel és azzal a dátummal, amikor a tanár megtekintette a forrást –, és ezáltal dokumentálni a másolás tényét.

A feladat akkor is másoltnak tekinthető, ha a tanár nem tudta megállapítani, hogy a másolás tiltott eszköz használatával történt, hanem a tanuló megtanulta a szöveget kívülről, vagy más módon reprodukálta.

Ha a tanár két vagy több tanulónál két azonos dolgozatot talál – akár tartalmilag, akár a hasonló hibák alapján –, akkor úgy kell tekinteni, hogy a tanulók nem önállóan írták meg a feladatot, függetlenül attól, hogy ki kitől másolt, és a feladatot az érintett tanulóknak meg kell ismételniük.

Minden írásbeli tudásellenőrzést folyóírással, olvashatóan és rendezetten kell megírni.

Az osztályzat nyilvános, és a tanár az eredmény megszületése után azonnal közli a tanulóval, indoklással együtt.

Az osztályzat indoklásának tartalmaznia kell azt az ajánlást is, hogy a tanulónak milyen tevékenységeket kell végeznie a további fejlődés érdekében.

<u>A tantárgyból az értékelés számszerű. A számszerű osztályzatok:</u>

jeles (5)

jó (4)

közepes (3)

elégséges (2)

elégtelen (1)

Az elégtelen (1) nem teljesített, nem továbbvihető osztályzat.

A tanév során a tantárgyi osztályzatot az alábbi szempontok alapján kell megállapítani:

a tanulási eredmények elérése;

önállóság;

aktivitás és tanulói elkötelezettség:

<u>Az írásbeli dolgozat értékelési kritériumai – nyelv és helyesírás</u>

Kitűnő (5)

A tanuló megfelelő példákat választ, amelyekkel érvelni tud a megadott témával kapcsolatban.

A kiválasztott anyag láthatóan és logikusan kapcsolódik egymáshoz nyelvi és jelentésbeli szempontból.

A szókincs gazdag és változatos.

A helyesírási szabályok betartása magas szintű.

A dolgozat tiszta, áttekinthető és rendezett.

Jeles (4)

Az alapvető téma nincs kellő mértékben kibontva.

Nem áll rendelkezésre elegendő tartalmi anyag; az érvelés általános, nincs kellően alátámasztva.

A gondolatok sorrendje nem minden esetben logikus; ismétlések fordulnak elő.

A szókincs viszonylag szegényes.

Feleslegesen hosszú és kevésbé világos mondatok fordulnak elő.

Hibák vannak a betűk írásában, az írásjelek használatában, a tagadószó írásában, a hangváltozások alkalmazásában stb.

A dolgozaton foltok, firkálások találhatók, amelyek rontják a szöveg megjelenését vagy olvashatóságát.

Jó (3)

Az alapgondolat nincs megfelelően kifejtve.

A felhasznált anyag nincs kapcsolatban a témával.

A dolgozat tartalma inkább egyszerű elbeszélésre/újramondásra korlátozódik.

A kifejtés rendezetlen és nem világos.

Nehéz képet alkotni a szöveg egészéről, hiányoznak az egyértelműen elkülönülő gondolati egységek.

Elégséges (2)

Szegényes a szóhasználat.

Nem megfelelő a zsargon és a köznyelvi kifejezések használata.

A helyesírás jelentős mértékben hibás.

A dolgozat rendezetlen és nehezen olvasható.

Elégtelen (1)

A tanuló nem teljesítette a feladatot, illetve munkája nem felel meg a megadott témának és az önálló munkavégzés követelményeinek.

Szóbeli tudásellenőrzés

Az értékelés folyamatosan, minden tanórán történik.

Azokat a tanulókat, akiknek a tudását a tanár szóban ellenőrzi, véletlenszerű kiválasztással, a tanuló aznapi szóbeli felelési szándéka alapján, vagy a tanárral történt előzetes megegyezés szerint választják ki.

A tanuló szóbeli teljesítményét az értékelési szabályzatokkal összhangban a következőképpen kell értékelni:

- Kitűnő (5)

A tanuló önállóan válaszol a feltett kérdésre, és magas szintű tudást mutat.

A tanár által feltett további kérdésekre segítség nélkül válaszol, és önállóan kapcsolja össze ismereteit, akár más tantárgyakhoz kapcsolódó fogalmak és jelenségek bevonásával, illetve olyan módon, amely magas szintű tantárgyközi kompetenciákat mutat.

Sikeresen old meg feladatokat a teljes követelményrendszer minden szintjén, az ismeretek felismerésétől kezdve a tanultak új példákon történő alkalmazásáig.

Képes ismereteit a valós élet példáival összekapcsolni és aktualizálni.

- Jeles (4)

A tanuló önállóan válaszol a kérdésekre, minimális segítséggel és kevés hibával.

Jól ismeri a tananyaghoz kapcsolódó fogalmakat, nem tér el a feltett kérdés témájától.

Önállóan, vagy a tanár kisebb segítségével válaszol a további kérdésekre.

A követelmények minden szintjén sikeresen old meg feladatokat, kisebb tanári segítséggel.

- Jó (3)

A tanuló ismeri a tananyagot, felismeri és reprodukálja a hozzá kapcsolódó fogalmakat.

A tanár segítségével képes válaszolni a további kérdésekre, de gyakran hibázik.

Nem ismeri fel az ok-okozati összefüggéseket, és nem tud önállóan következtetéseket levonni ezekből.

Az alapvető szintű kérdésekre, valamint azokra a feladatokra válaszol, amelyeket a tanár már korábban feldolgozott az órán.

Érdeklődést és igyekezetet mutat, ennek ellenére is.

- Elégséges (2)

A tanuló képes felsorolni, megnevezni, illetve tanári segítséggel meghatározni az alapvető fogalmakat.

Válaszadás közben folyamatosan emlékeztetni és irányítani kell, illetve a helyes megoldás felé kell terelni.

Tanári segítséggel képes megoldani az alapvető szintű feladatokat.

Nehezen kapcsolja össze a megadott tényeket, és a tudás alkalmazása során gyakran hibázik.

- Elégtelen (1)

A tanuló nem sajátította el a felelet témájához tartozó alapvető fogalmakat.

Nem mutat érdeklődést az iránt, hogy a tanár segítségével megtalálja a válaszokat.

Olyan válaszokat ad, mint „nem tudom”, „adjon egyest”, illetve nem akar szóban felelni, amikor rá kerül a sor, vagy amikor a tanár felszólítja.

<u>Formatív értékelés</u>

Házi feladatok és különálló (egyéni) feladatok

Szóbeli és írásbeli ellenőrzések

A tanulók szóbeli teljesítményének ellenőrzése minden tanórán megtörténik. A szóbeli ellenőrzést nem kell előre bejelenteni.

A szóbeli ellenőrzést a naplóban rögzítik.

Egy tanórán egy tanulónál több tevékenység is rögzíthető.

Négy rögzített tanulói tevékenység után számszerű osztályzat kerül be a naplóba.

A naplóban sárga mosolygó jellel megjelölt aktivitás leggyakrabban tájékoztató jellegű, és nem számít bele a számszerű osztályzat megállapításába.

A szóbeli ellenőrzés mellett a naplóban rögzíthető tevékenységek közé tartozik:

a tanuló munkához való viszonya;

a tanuló órai aktivitása;

a házi feladatok elkészítése.

A legfeljebb 15 perc időtartamú írásbeli teljesítményellenőrzések bejelentés nélkül történnek.

Ezek célja egy vagy több tanóra céljának elérése, a feldolgozott tananyagrész elsajátításának, tanulási eredmények elérésének ellenőrzése.

A legfeljebb 15 perces írásbeli teljesítményellenőrzés osztályzatát nem írják be a naplóba, hanem a tanár pedagógiai dokumentációjában rögzítik a tanuló teljesítményének nyomon követése céljából.

Ezeknek az ellenőrzéseknek az eredménye figyelembe vehető egy tananyagegység vagy a félév végén a tanuló záróosztályzatának megállapításakor.

A tanár nyilvántartást vezet a tanulónak adott házi és egyéni feladatokról.

Három el nem készített házi feladat elégtelen (1) osztályzattal értékelendő.

Ha a tanuló nem hozza el a házi feladatot az órára – nem hozza el a füzetet, munkafüzetet, prezentációt, plakátot, tablót vagy egyéb feladatot –, úgy kell tekinteni, hogy nem készítette el a feladatot.

Ha a tanár megállapítja, hogy a házi feladatot valaki más készítette, vagy azt az internetről másolták, úgy kell tekinteni, hogy a tanuló nem készítette el a feladatot.

Ha a tanuló a következő órán rendezetten elkészített házi feladatot mutat be, a tanár ezt rögzíti a pedagógiai füzetében, de a feladat el nem készítését jelző mínusz vagy egyéb jelzés nem törlődik, amennyiben a tanuló a házi feladatokhoz való hozzáállásán ténylegesen nem változtatott.

Ha a tanuló külön feladatot kap a tanárral való megegyezés alapján, maga választhatja ki annak bemutatási formáját.

Prezentáció/projektmunka értékelése

Ha a tanulónak prezentáció elkészítése a feladata, a digitális eszközzel elkészített prezentáció jeles (5) osztályzattal értékelhető, ha megfelel az alábbi kritériumoknak:

A prezentáció legfeljebb tíz diát tartalmaz.

A diák nincsenek túlterhelve szöveggel, hanem csupán a sikeres előadás alapjául szolgálnak.

A tanuló kiválóan ismeri a témát, és a prezentáció segítségével történő előadása folyamatos, valamint logikus felépítésű.

A prezentáció nem tartalmaz nyelvtani és helyesírási hibákat.

A prezentáció nem az internetről – például a Wikipédiáról vagy hasonló oldalról – átvett anyag, hanem feltünteti azokat a forrásokat, ahonnan a tanuló az anyagokat szerezte.

Ha a feladat felületesen készült el, az internetről származik, vagy a tanuló egyszerűen átvett egy szöveget anélkül, hogy kritikusan viszonyult volna annak tartalmához, illetve ha a tanuló nem ismeri megfelelően a témát ahhoz, hogy önállóan beszéljen róla, de érdeklődést mutatott és a feladatot elkészítette, akkor a munkáját pozitívan értékelik mint elvégzett feladatot, de nem kap rá osztályzatot. A pozitív teljesítményt a tanár pedagógiai füzetében rögzíti.

A folyamatos aktivitás és öt egymást követően helyesen megoldott feladat jeles (5) osztályzattal értékelhető.

Iskolai füzet

A tanár a tanuló füzetét a félév vagy a tanév végén értékelheti.

Ennek során értékeli:

- a füzet tartalmának teljességét;
- rendezettségét;
- rajzokat;
- kiegészítő szövegeket;
- és egyéb tartalmakat.

Csoportmunka

A csoportmunkáért adott osztályzat minden csoporttag számára azonos, kivéve, ha a tanár a csoportmunka értékelésére külön eljárást határozott meg.

Az osztályzatot a pedagógiai füzetben rögzítik.

A tesztekre és egyéb pontozásos feladatokra vonatkozó százalékos értékelési kritérium

Teljesítmény	Osztályzat
0–40%	1
41–59%	2
60–74%	3
75–89%	4
90–100%	5

Javasolt, hogy azoknak a tanulóknak, akiknek egyetlen pont hiányzik a magasabb osztályzathoz, lehetőséget biztosítsanak a magasabb osztályzat megszerzésére, mivel a feladatok nehézségi foka rugalmasan értékelhető. Ez egyben a tanulók sikeresebb munkavégzésre való motiválását is szolgálja.

Záróosztályzat

A tantárgyból a záróosztályzatot az első és a második félév végén kell megállapítani, az iskolai naplóba az egész tanév során beírt valamennyi egyéni osztályzat alapján, a vonatkozó jogszabályokkal összhangban.

A záróosztályzat számszerű.

A tantárgyi teljesítmény záróosztályzata nem lehet alacsonyabb az alábbiaknál:

Kitűnő (5), ha az összes egyéni osztályzat számtani átlaga legalább 4,50;

Jeles (4), ha a számtani átlag 3,50–4,49;

Jó (3), ha a számtani átlag 2,50–3,49;

Eégséges (2), ha a számtani átlag 1,50–2,49.

Az első félév záróosztályzatát nem kell figyelembe venni a második félév végén számított számtani átlag meghatározásakor.

A magyar nyelv és irodalom szakmai munkaközössége